

DOPUNE I ISPRAVCI U BIBLIOGRAFIJI

»CROATICA U 1969. U JUGOSLAVENSKIM IZDANJIMA. ZNANSTVENA, STRUČNA I KRITIČKA LITERATURA O HRVATSKOJ KNJIŽEVNOSTI U 1969« (*Croatica*, II/1971, sv. 2, str. 231-294)

Jelena Očak-Furjan

U kratkom uvodu ovom svom bibliografskom prilogu naglasila sam da je moj bibliografski pokušaj početak kontinuiranog rada i da će mi svaka kritika, upozorenje, prijedlog ili napomena biti više nego dragocjeni, jer će mi na vrijeme ukazati gdje su propusti, nedostaci, manjkavosti te na taj način usavršiti ne samo moja bibliografska nastojanja, nego i čitav zamašni bibliografski pothvat Instituta za znanost o književnosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu.

Nije prošlo mnogo vremena od objavljivanja »Croatice« a već su prve javne i privatne kritike pokazale da je interes za ovaj tip bibliografije vrlo velik. Ni ja, a ni kolege koji su pratili moj rad, nismo mislili da će ova bibliografija pobuditi takvo zanimanje i da će broj pismenih i usmenih ocjena biti tako velik. Vjerujem da to nije samo zbog vrijednosti moje bibliografije a isto tako ni samo zbog njezinih nedostataka, nego prije svega zbog želje svih onih koji se hrvatskom književnošću i bibliografskim radom bave, da *takva* bibliografija bude stalno usavršavana te postane preciznim instrumentom svim istraživačima hrvatske književnosti. Sve su mi te kritike, dakle, dobro došle. Nekim se kritičarima ipak želim posebno zahvaliti. Tu je na prvom mjestu član redakcije »Croatice« akademik Dragutin Tadijanović, i sasvim je razumljivo što ne mogu prežaliti da on moj rukopis nije imao u rukama prije otpreme rukopisa u tisak. Želim se zatim zahvaliti trojici profesora koji su moj rad temeljito pregledali i analizirali: Ivi Horvatu, Miroslavu Vaupotiću i Vladimiru Vratoviću. Zahvaljujem i Branku Hećimoviću na njegovim sugestijama.

Napor što sam ga uložila u svoj rad – a i priznanja koja su tom radu dana bez obzira na nedostatke – potiče me da ga još jednom analiziram. Međutim, ne vršim kritiku moje bibliografije samo iz želje da je dopunim (dakle, da je popravim), nego *prvenstveno* zbog toga da je sagledam iz perspektive budućeg rada: što treba raditi temeljitije, u kojem smislu dopuniti opis bibliografskih jedinica, koje propuste treba pod svaku cijenu izbjeći, koje nedosljednosti moraju biti otklonjene, kakvih se grešaka osobito treba čuvati, i ponajviše – kako ujednačiti bibliografsku obradu jedinica.

Moja će kritička analiza sadržavati samo osnovne dopune, primjedbe, ispravke i napomene. Dijeli se u tri grupe:

I Dopune u vezi sa sadržajem bibliografije

II Problemi vezani za neujednačenost obrade bibliografskih jedinica

III Ispravci pogrešno štampanih imena i naslova.

I) DOPUNE U VEZI SA SADRŽAJEM BIBLIOGRAFIJE

1) Moja je namjera bila da obradim sve knjige s područja hrvatske znanosti o književnosti kao i sve knjige kritika i eseja o hrvatskoj književnosti. U tu skupinu svakako ulaze i svi zbornici studija i rasprava u kojima su tretirani problemi hrvatske književnosti. Korpus bibliografskih jedinica izradila sam na osnovi Bibliografije Jugoslavije i Stručnog kataloga Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. Vrlo sam brzo međutim konstatirala da su i Bibliografija i Katalog u velikom zaostatku i stoga manjkave, te sam listu knjiga a osobito zbornika upotpunjavala konzultirajući se s brojnim stručnjacima i bibliotekarima. Ipak, ostao je jedan broj knjiga koje nisu obrađene. Ovdje uvrštavam dvije koje mi se čine važnima. Jednu knjigu i jedan enciklopedijski zbornik:

a) POPOVIĆ, Bruno. *Pamfleti*. Opremio Mihajlo Arsovski. – Zagreb, Studentski centar sveučilišta u Zagrebu, 1969, 8° 148 str. Biblioteka Razlog, sv. 31.

Iz sadržaja. – Književnost kao horizont života ili protiv žurnalističkog mentaliteta, str. 5–25. – Prva pomoć Vlatku Pavletiću. Predujam za sve buduće literarne filistejce, str. 27–38. – Glupost brani slobodu. O vjesnikovskoj skrbi za hrvatsku kulturu, str. 39–45. – Kome list kome peteljka od lovora. Uz dva mala promena koncerta o poeziji i kritici, str. 49–55. – I Ladan je glava. Malo mišljenja uz knjigu Tomislava Ladana »Premišljanja«, str. 57–87. – Bućoglavska veselica. Serenada Tomislava Selectora [Sabljaka] o središnjem biću svijeta, str. 89–100. – Koje gore list je žurnalist. O misiji Igora Mandića vjesnikovskago, str. 107–124. – Posjetnica u Parizu. Littérature yougoslave, »Europe«, juillet-août, 1965, str. 131–136. – Post festum ili vesela znanost pamfleta, str. 137–144. – Bilješka o piscu, str. 145.

b) ENCIKLOPEDIJA HRVATSKOG NARODNOG KAZALIŠTA U ZAGREBU. *Hrvatsko narodno kazalište 1894–1969*. Enciklopedijsko izdanje. Glavni i odgovorni urednik: Pavao Cindrić. Stručni recenzent: dr Slavko Batušić. Glavni suradnici: A. R. – Aleksandar Reiching, publicist, B. H. – Branko Hećimović, dr. književnik, B. R. – Branka Rakić, publicist, B. P. F. – Bosiljka Pavić-Fajdić, arhivar, J. K. – Josip Kavur, pomoćnik intendanta HNK, K. K. – Krešimir Kovačević, dr, prof. Muzičke akademije. Lj. G. – Ljudevit Galić, dramski glumac, M. P. – Mirko Perković, redatelj, N. B. – Nikola Batušić, dr, sveučilišni asistent, P. C. – Pavao Cindrić, književnik, S. B. – Slavko Batušić, dr, sveučilišni profesor, R. Z. – Rudolf Zubčić, baletni umjetnik. Likovna oprema: Boris Dogan. Ostali suradnici: dr. Aleksandar Aranicki, Pero Budak, prof. Stanko Gašparović, Mato Grković, dr Zoran Hudovsky, Blanka Batušić, prof. Miljenko Pandžić. – Zagreb, Izdavačko knjižarsko poduzeće »Naprijed« – Hrvatsko narodno kazalište u Zagrebu, 1969, 4° 721 str.

Sadržaj. – [Uvodna napomena redakcije] – KAZALIŠNI ZAGREB: I. Pavao Cindrić: Trnovit put do samostalnosti (do 1860), str. 11. –

II. Slavko Batušić: Vlastitim snagama (1860-1941), str. 77. – III. Josip Kavur: I svijetli svjetlo u tmuni (1941-1945), str. 135. – Aleksandar Reiching: Na pragu novog doba (1945-1969), str. 141. – Literatura o HNK, str. 153-156.

[Slijedi enciklopedijski zbornik u kome je na 560 stranica obrađeno više od 5000 pojmova s oko 1000 ilustracija].

2) Svakom se bibliografu koji želi izraditi godišnji bibliografski pregled studija, rasprava i članaka o hrvatskoj književnosti nadaju četiri mogućnosti: prva, da obradi svu jugoslavensku periodiku na principu »de visu«; druga, da se služi nekom primarnom bibliografijom (u Jugoslaviji takva je jedino Bibliografija Jugoslavije. Članci i prilozi u časopisima i listovima – Serija C); treća, da jedan dio časopisa i novina obradi na principu »de visu« a ostalo na osnovi primarne bibliografije; i, napokon, četvrta, da se ograniči na najznačajnije časopise i novine i njih obradi »de visu«. Kako se iz moje bibliografije vidi, ja sam izabrala ovu četvrtu mogućnost, svjesna svih nepotpunosti i praznina što ih takav izbor sadrži. Prva mi se solucija, naime, čini gotovo nemogućom za snage jednog bibliografa, druga se suviše pouzda u primarnu bibliografiju koja je često nedovoljno eksplikativna, pokatkad manjkava, treća je pak zahtijevala dvostruko dugi rad a za to više nije bilo vremena. Svim je razumljivo da se o listi časopisa koju sam ja sastavila za obradu »de visu« može misliti i negativno te isticati brojne naslove koje je ipak trebalo uzeti u razmatranje. Nisam ispustila neke novine i časopise zato što ne bih za njih znala (bilo je naravno, i takovih), nego, jer do jednog dijela u tom času nisam mogla doći, a, zatim, u jednom trenutku trebalo je reći dosta i ograničiti se. Možda je najopravdanija primjedba da je ipak trebalo obraditi centralni hrvatski dnevni list »Vjesnik«, koji je tijekom 1969. imao raznoliku kulturnu rubriku. Isto tako bilo bi dobro da nisu ostali neobrađeni neki tjednici (kao što su »Studentski list«, »Omladinski tjednik«, »Vjesnik u srijedu«), neki časopisi, periodični zbornici, mjesečni listovi (kao što su »Umjetnost i dijete«, »Radovi Filozofskog fakulteta« u Zagrebu i Zadru, zagrebačka »Prosvjeta«). Za novi bibliografski rad »Godišnji bibliografski pregled hrvatske književnosti u 1970.«, što ga radim za Institut za znanost o književnosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu, lista periodike bit će jako proširena (za sada nekih 250 naslova), a sve ono što neće biti obrađeno na principu »de visu« ući će u bibliografiju putem obrade Bibliografije Jugoslavije. Odlučila sam se, dakle, za gore istaknutu treću soluciju.

Sada želim dodati neke jedinice na koje me je upozorio prof. Miroslav Vapotić i koje mi se čine vrijednima da naknadno budu uvrštene u bibliografiju:

- 1) BARBIĆ, Anđelko. Ivana Brlić-Mažuranić. (U povodu 50 godišnjice pojave »Priča iz davnine«) – *Pakrac danas*, II-III/1968-69, br. 3-4, str. 23-26.
- 2) BARTOLIĆ, Zvonimir. Nikola Pavić – pjesnik skrivenih ljepota (Uz 70 obljetnicu života) – *Pakrac danas*, II-III/1968-69, br. 4-5, str. 28-29.
- 3) BARTOLIĆ, Zvonimir. Zvonko Milković. – *Pakrac danas*, III/1969, br. 6-7, str. 17-18.
- 4) BOŽIČEVIĆ, Mato. »Goran« – deset godina (Uz jubilarni velikogrđevački godišnjak). – *Pakrac danas*, II-III/1968-69, br. 4-5, str. 23-25.
- 5) BOŽIČEVIĆ, Mato. U Preradovićevu zavičaju. – *Pakrac danas*, III/1969, br. 6-7, str. 33-34.
- 6) GODIĆ, Stjepan. Eseji Miroslava Krležje (Uz 75 godišnjicu rođenja). – *Pakrac danas*, II-III/1968-69, br. 4-5, str. 21-23.

- 7) GRAČAN, Giga. Nešto poput izazova ili obezvrijedena umjetnina (O »Baladama Petrice Kerempuha« u interpretaciji M. Stankovića). – *Revija*, IX/1969, br. 3, str. 94–95.
- 8) GRAČAN, Giga. Književno stvaralaštvo mlade generacije. – *Revija*, IX/1969, br. 4, str. 108–113.
- 9) HOMOLKA, Katica. Razgovor s Ivanom Kušanom. – *Pakrac danas*, II–III/1968–69, br. 4–5, str. 31–32.
- 10) KORDIĆ, Miloš. Raskoš berbe nosi svoju kaznu (Luka Šteković: Kuća sklona padu, pjesme). – *Pakrac danas*, III/1969, br. 6–7, str. 17.
- 11) MAĐER, Miroslav Slavko. Uspomeni Vladimira Kovačića. – *Revija*, IX/1969, br. 4, str. 95–96.
- 12) MANOJLOVIĆ, Sonja. Panorama najmlađe hrvatske poezije. – *Riječi*, I/1969, br. 1 [svibanj], str. 29–30.
Uvod u izbor pjesama Ljerke Mifke, Zvonka Makovića, Slavka Jendričja, Jure Ujevića. Tita Bilopavlovića, Gorana Babića, Ivana Kordića, Ivana Baumana i Luke Paljetka.
- 13) MUCIĆ, Dragan. Kako je dr Nikola Andrić napustio HNK u Osijeku. (1. »Parižanin s Vuke«, 2. Prvi intendant HNK u Osijeku, 3. Kako je dr Nikola Andrić napustio HNK u Osijeku) – *Revija*, IX/1969, br. 1, str. 45–63.
- 14) RITIG, Nives. Sudbina jednog naroda (Gradišćanski Hrvati). – *Riječi*, I/1969, br. 3–4 [prosinac], str. 89–94.
- 15) ŠTEKOVIĆ, Luka. Marija Pintarić (Uz izbor pjesama) – *Pakrac danas*, II–III/1968–69, br. 4–5, str. 16. L. Š.
- 16) ŠTEKOVIĆ, Luka. Pero Romanić: Selo pod planinom. – *Pakrac danas*, III/1969, br. 6–7, str. 18–19.
- 17) TARITAŠ, Milan. Interpretacija kao metoda lektire (Tadijanović: Zapali svjetiljčicu) – *Pakrac danas*, II–III/1968–69, br. 4–5, str. 22–23.
- 18) TOMA, Dragutin. Kajkavska lirika Stjepana Benceja. – *Pakrac danas*, II–III/1968–69, br. 4–5, str. 29–31.
- 19) TOMA, Dragutin. Zaboravljene »međimurske fitolice« Florijana Andrašeca. – *Pakrac danas*, III/1969, br. 6–7, str. 10–12.
- 20) TOMA, Dragutin. Za ili protiv dijalekta?! – *Pakrac danas*, III/1969, br. 6–7, str. 10–12.
- 21) VAUPOTIĆ, Miroslav. Cirkus ljubavi i smrti. – *Riječi*, I/1969, br. 3–4 [prosinac], str. 85–88.
O prozi i stvaralaštvu Ranka Marinkovića.
- 22) VAUPOTIĆ, Miroslav. Trajanja i traganja u suvremenom hrvatskom romanu. – *Pakrac danas*, II–III/1968–69, br. 4–5, str. 3–6.
- 23) VAUPOTIĆ, Miroslav. Trajanja i traganja u suvremenom hrvatskom romanu, II – *Pakrac danas*, III/1969, br. 6–7, str. 3–6.
- 24) VAUPOTIĆ, Miroslav. Stari zapis kao uspomena. Juliju Šoltiću na dan druge godine smrti. Jedna nezapažena knjiga prikaza (Julije Šoltić: Gore, more i ravnice, 1965) – *Hrvatski književni list*, II/1969, br. 15, str. 13.
- 25) VAUPOTIĆ, Miroslav. »Sve su čežnje glazba sjećanja« (Varijacije i melankolična sjećanja na pjesništvo Vladimira Kovačića). – *Revija*, IX/1969, br. 4, str. 92–94.
- 26) VAUPOTIĆ, Miroslav. Stjepan Jakševac: Vesele godine. – *Umjetnost i dijete*, I/1969, br. 4–5, str. 79–80.

- 27) VEREŠ, Saša. Kovačićeve prisutnost. – *Revija*, IX/1969, br. 4, str. 58–66.
- 28) ZMAJEVIĆ, Dubrovka. Šest knjiga lirike (Zvonimir Balog: Pepeo i pepeo, Vladimir F. Reinhofer: O nama ili kako hoćete, Mario Suško: Dugo putovanje ili patetika uma, Sonja Manojlović: Davnog stranca ljubeći, Gojko Sušac: Korijen, Ružica Orešković: Podivljali golubovi) – *Revija*, IX/1969, br. 4, str. 105–107.
- 29) ZMAJEVIĆ, Dubravka. Knjiga o hrvatskim slikarima (Matko Peić: Hrvatski umjetnici) – *Revija*, IX/1969, br. 4, str. 107–108.

3) Zahvaljujući profesoru Miroslavu Vaupotiću riješila sam pet šifara (inicijala) i to:

G. P.	– Grga Pejnović
B. K.	– Branko Krmpotić
-bk-	– Branko Krmpotić
M. V-ć	– Marko Vunić
T. S.	– Ton Smerdel

a ostaju neriješenima šifre: D. M., D. S., B. Z., T. Sl., – iz bibliografskih jedinica 31, 32, 293 i 674. Profesoru Miroslavu Vaupotiću također zahvaljujem što me je upozorio da u mojoj bibliografiji postoje dva Radovana Vučkovića, a to nije nigdje označeno. Prvi je publicist i književnik u Zagrebu, koji je 1969. bio redovni kritičar u »Telegramu«, a drugi je docent za jugoslavensku književnost na Filozofskom fakultetu u Sarajevu. Radovanu Vučkoviću, kritičaru, pripadaju ove jedinice: 463, 464, 721, 722, 724, 725, 726, 729, 730, 731, 732. Radovanu Vučkoviću, docentu iz Sarajeva, pripadaju ove jedinice: 22, 465, 723, 728, 733.

Profesor Ivo Horvat upozorio me je da je S. M. Štedimlja književnik Savić Marković Štedimlja te ga tako treba pisati i u jedinici 450 i u indeksu autora na str. 290.

4) Indeksi – onako kako su predloženi – nisu iste vrste. Indeks autora, u obliku kako je tiskan, nije zapravo nikakav indeks, nego samo lista autora koji su napisali studije, eseje, rasprave i članke. Brojevi koji su trebali slijediti imena omaškom su ispušteni za vrijeme tiskanja. Da ih sada stavljam imalo bi, naravno, smisla i svrhe, ali bi se time moje dopune bibliografiji jako proširile, a prostor što mi ga je redakcija »Croatice« ljubazno ustupila ipak je relativno malen. Možda će biti korisno da upozorim da i u indeksu obrađenih autora ima omaški i manjkavosti, te na primjer August Cesarec nije samo predmet jedinice 127, nego i jedinice 13; Ivan Goran Kovačić ne samo jedinice 24, nego i one 13; Augustin Ujević ne samo jedinica 19, 56 i 64, nego i jedinice 13; Miroslav Krleža ne samo jedinica koje su spomenute, nego i 378, 390 i 391. U indeksu nema Stjepana Miletića iako je on predmet jedinice 373, ni Oracija Mažibradića kojem je posvećena jedinica 200.

5) Niz objekcija stavljenih su (i mogu se staviti) jedinicama koje sam svrstala u onu najširu i najnedefiniraniju grupu »Literatura o općim problemima hrvatske književnosti«. Često sam se puta i sama kolebala nad sadržajem pojedine jedinice pitajući se ne bi li trebalo da je stavim u neku drugu grupu u kojoj bi njezino mjesto bilo svrsishodnije. To se posebno tiče jedinica 130,

132, 135, 140, 156, 171. Međutim, činilo mi se na primjer da sadržaji rasprava i govora na Čakavskom saboru ne mogu biti dijelom nijedne druge grupe (može predmetne klasifikacione sheme), nego jedino ove. Time se zapravo približujemo novom problemu: opisu jedinica.

6) Opis jedinica u mojoj je bibliografiji jednak za mali članak i za veliku studiju. Mnogo smo razgovora imali u Institutu za znanost o književnosti upravo o tom problemu. Iskustvo moje bibliografije pokazalo je da se moramo ubuduće prikloniti vrijednosnom principu: sastavljač bibliografije morat će odmah, tijekom rada, procijeniti za svaku jedinicu spada li ona u studiju (raspravu, esej) ili u jednostavni članak, zapis, bilješku. A zatim, sve ono što spada u prvu grupu odvojiti, posebno obraditi (obavezno isticanje sadržaja studije i obavezna bilješka o predmetu studije), i posebno klasificirati. Time ćemo dobiti odvojenu grupu znanstvenih radova koja će se i po mjestu i po opisu razlikovati od one goleme mase članaka, referata, prikaza, bilježaka, notica koje nužno prate život svake književnosti. Jer, doista nije opravdano tretirati na isti način zapis Nede Bendelje o Ivanu Goranu Kovačiću (jedinica 24) i rad Milorada Živančevića na knjizi »Ivan Mažuranić, Smrt Smail age Čengića«, izd. SKZ, 1969. Ili, na primjer, studije Ivana Kujundžića i Mirka Cerovca u »Radu« JAZU, knj. 355 (jedinice 153 i 299) zavređuje da budu detaljno opisane jer su to u stvari male knjige. Slično je i s jedinicom 95: pogovor Stanka Tenšeka kao i njegova temeljita bibliografija o Ljubomiru Marakoviću zavređuju da budu izdvojeni iz velikog broja pogovora koji često nisu drugo do bilješke o piscu.

No, budući da moja bibliografija nema tako jako veliki broj bibliografskih jedinica, interferiranje studija i članaka u istoj grupi nije suviše velik nedostatak; i čitalac i stručnjak moći će ipak otprilike (prema vrsti publikacije, kvaliteti autora, broju stranica, itd.) znati što je trajna svojina znanosti a što samo usputni zapis. To, međutim, nije slučaj ako se broj bibliografskih jedinica znatno poveća. Tada se vrijedni prilozi svakako gube u masi običnih zapisa. Ponavljam: vrijednosni princip bio bi koristan i u bibliografiji koju sam objavila, ali on je nužan u svakom budućem potpunijem Godišnjem bibliografskom pregledu hrvatske književnosti.

7) Držala sam se principa da mekoj raspravi, studiji ili članku treba dodati bilješku (objašnjenje) samo u onom slučaju kad iz naslova nije vidljivo o čemu se radi. To je dosljedno sprovedeno, ali se ipak nađe pokoja jedinica gdje je bilješka izostala a nije smjela izostati, ili nije potpuna. Na primjer, u jedinici 353 nije iz naslova jasno (»Životarenje na kamenu«) da je predmet Čeklićeve rasprave Vjekoslav Kaleb. U jedinici 152 ističe se da je Krležin tekst izgovoren na konferenciji za novinstvo u povodu dodjeljivanja Njegoševe nagrade »Zastavama«, a ne precizira se da je to njegov roman.

8) Sastavljač svake bibliografije o hrvatskoj suvremenoj književnosti najčešće rješava probleme vezane za hrvatske pisce izvan granica SR Hrvatske. Naime, jedan dio tih pisaca pripada i hrvatskoj književnosti i istovremeno jednom drugom književnom krugu, drugoj kulturnoj sredini. To se posebno tiče pisaca iz Bosne i Hercegovine. Pažljivo sam nastojala da tu ne grijehim i često sam se savjetovala s raznim vrsnim poznavateljima suvremene hrvatske književnosti. Ipak, tri su jedinice ušle u moju bibliografiju a tu im nije mjesto. Radi se o jedinicama 568, 575, 727.

II) PROBLEMI VEZANI ZA NEUJEDNAČENOST BIBLIOGRAFSKIH JEDINICA

1) Najujednačenije je proveden princip da autor bude označen prvo imenom a zatim prezimenom. Kod toga se potkralo mekoliko sitnijih pogrešaka uglavnom u naznaci sadržaja knjiga: u zborniku radova o Marinu Držiću čitamo da su o Držiću pisali Meriggi Bruno i Kolumbić Nikica. Odlučila sam se bila za ovo pravilo zbog toga što mi se činilo da ću time biti bliže izvornom pisanju hrvatskih imena. Treba reći da sada uviđam da je staro i prokušano bibliografsko pravilo (prvo prezime, pa zarez, pa ime) daleko preglednije i funkcionalnije. Njega je usvojila i radna grupa koja u Institutu za znanost o književnosti radi na novim bibliografijama. Kod anonimnih članaka nije dovoljno istaknuto da se radi o anonimnim djelima, pa može doći do zabune. Takav je slučaj s jedinicom 331. Kod nekih pak autora nije navedeno puno ime i prezime, nego samo prezime s početnim slovom imena. Tako u jedinici 527 imam D. Horvatić mjesto Dubravko Horvatić, u jedinici 558 S. Lipovčan mjesto Srećko Lipovčan. Do pune zabune međutim može doći onda ako početno slovo imena može naznačiti dvojicu različitih poznatih autora. To se upravo dogodilo u jedinicama 624, 625, 626 koje su potpisane s A. Nazor, što može značiti i Anica Nazor a ne samo Ante Nazor kome te jedinice pripadaju. Što se pak tiče šifara koje sam razriješila, one su stavljene na početak bibliografske jedinice s tim da se odmah u zagradi daje rješenje. Tako sam postupila na primjer u jedinici 225. I to se pokazuje nepraktičnim, pa i tu treba prihvatiti sistem Leksikografskog zavoda SFRJ: prezime, zarez, ime – a na kraju opisa (prije sadržaja i bilješke) šifra pred kojom je znak. #

2) Neujednačenost u opisu knjiga i zbornika proteže se uglavnom na dva područja: format i sadržaj. Format nije naznačen ni kod jednog zbornika, ali ga kod knjiga nalazimo u jedinicama 9, 12, 15, 21, 22, 23. Osim toga, zbornik »Ekspresionizam i hrvatska književnost« zabunom je stavljen u grupu knjiga umjesto grupu zbornika. Kod opisa sadržaja držala sam se slijedećeg pravila: iz sadržaja donosi se samo ono što se tiče hrvatske književnosti, svaki dio sadržaja treba imati oznaku stranica. Ako cijeli sadržaj neke knjige tretira pitanja hrvatske književnosti, tada je on donesen u cijelosti (tako je na primjer postupljeno u jedinicama 11, 12, 15, 18, 19, 21, 23). Evo nedosljednosti: od pravila da nakon svakog dijela sadržaja slijedi paginacija izuzete su jedinice 8, 14 i 20; od pravila se iz sadržaja donosi samo ono što se tiče hrvatske književnosti izuzete su jedinice 3 i 10, gdje nalazimo cijeli sadržaj zbornika. Spomenimo na kraju da sadržaj zbornika »Mozaik« (jedinica 6) nije posve jasno definiran.

3) Mnogo je više neujednačenosti u grupi »Predgovora i pogovora«, i to iz jednostavnog razloga što su predgovori i pogovori rađeni na temelju Bibliografije Jugoslavije i Stručnog kataloga Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. Njihove manjkavosti došle su do izražaja i u mojoj bibliografiji, jer je – kažem – taj dio moje bibliografije sekundarna bibliografija, tj. nije izrađen na temelju viđenog primjerka. Tako je na primjer jedinica 89 točno zabilježena prema Bibliografiji Jugoslavije; uzmemo li pak u ruke ta »Izabrana djela« Hasana Kikića, tada ćemo vidjeti da je taj primarni opis (koji kaže da je pogovor napisao Miroslav Vaupotić, a da su knjige priredili i napomene napisali Rizo Ramić i Miroslav Vaupotić) – više nego nedovoljan. Jer,

tu se nalazi opsežna kritička obrada Kikićeva opusa: »Kronologija života i književnog rada Hasana Kikića« koju je izradio Miroslav Vaupotić, »Kronološka bibliografija radova Hasana Kikića« što su je priredili Rizo Ramić i Miroslav Vaupotić, »Izbor iz literature o Hasanu Kikiću« djelo je Miroslava Vaupotića, a predgovor »Hasan Kikić« iz pera je Rize Ramića. Takvih primjera našlo bi se podosta. Osnovna pouka koju iz toga treba izvući jest: bibliografiju predgovora i pogovora treba uvijek raditi na principu »de visu«.

U predgovore su pogrešno zalutale dvije jedinice (jedinica 30 i 33) koje bi se trebale nalaziti u specijalnom zborniku o Šestom kongresu slavističkih društava Jugoslavije. Zabunom je također jedan predgovor (jedinica 653) zalutao u »Literaturu o periodikama«, kao što je zapis Veljka Vučetića spomenut pogrešno dva puta (jedinica 7 i 124). Vidljivo je i sastavljačevo kolebanje oko bilježenja naziva izdavača: ponegdje je naziv stavljen između zagrada a ponegdje bez zagrada (na primjer jedinice 39 i 40). Slično kolebanje možemo primijetiti i kod upotrebe točke, dvotočke i zareza u opisu autora, naslova i publikacije. Nadalje, negdje je naveden puni naslov publikacije (u kojoj se nalazi predgovor ili pogovor) a negdje tog naslova nema, nego je samo spomenuta kolekcija i broj sveska (tako su, na primjer, obrađeni predgovori i pogovori u knjigama koje su izašle u kolekciji »Pet stoljeća hrvatske književnosti«).

4) Bilješke koje pripadaju sastavljaču bibliografije u pravilu se nalaze u uglatim zagradama. Ali i od toga ima odstupanja (na primjer, jedinica 408). Osim toga, suviše sam se malo služila intervencijama u prijenosu teksta s predložka te katkada nije posve jasno kome poneki dio teksta pripada. Posebno je trebalo u uglatim zagradama objasniti uobičajene bibliografije koje slijede iza predgovora i pogovora te na taj način spriječiti bilo kakvu zabunu.

5) Bibliografija je sastavljena na principu primarnog grupiranja po predmetu, a unutar predmeta nalazi se abecedni poredak. Međutim, postoji ponegdje krivi slijed u abecednom rasporedu: na stranici 247. Dragutin Tadijanović nalazi se ispred Ante Stamaća a ovaj prije Milana Selakovića; na stranici 270. Dubravko Horvatić je ispred Branka Hećimovića a zatim iza Irfana Horozovića; na stranici 272. jedinice koje pripadaju Josipu Kekezu interpolirane su između jedinica koje pripadaju Ibrahimu Ibn Kajanu (koji je, osim toga, pisan i Ibrahim Kajan); na krivom mjestu se nalaze jedinice sa šiframa: 293, 471, 597, 673, 674.

Raspored unutar jednog autora u mojoj je bibliografiji rađen na abecednom principu: kao indikator uzeta je prva riječ naslova. Naravno, prihvatimo li tu kronološki princip, tada dobivamo sasvim drugi raspored kod svih onih jedinica koje su objavljene u jednom te istom časopisu ili u jednom broju časopisa. Na prijer, tada bi poredak jedinica koje pripadaju Vjzeranu Zuppi bio sasvim drugačiji.

6) Namjerno nisam izbjegavala ponavljanje jednog rada ako su mu autori dvije ličnosti. Knjiga »Razgovori s Miroslavom Krležom« nalazi se na dva mjesta: jedinica 15 (tu je dan i sadržaj) i jedinica 18. Isto sam postupila i kod rasprave što su je napisali o hrvatskim latinistima Veljko Gortan i Vladimir Vratović. Željela sam time iskazati oba autora kao kreatora. U bibliografiji koju sada radim za 1970. godinu napustit ću to pravilo i prihvatiti princip Leksikografskog zavoda SFRJ formuliran u prvoj knjizi »Bibliografije rasprava, članaka i književnih radova« (Zagreb, 1956): »Ako su dvojica ili vi-

še autora objavili svoj rad zajednički, kao autor istaknut je prvi potpisivač naučnog ili književnog rada. Ostali autori naznačeni su kao suautori na kraju članka, iza znaka -, i uvršteni u Registar autora« (str. XI).

III) ISPRAVCI POGREŠNO ŠTAMPANIH IMENA I NASLOVA

Ispravci koje ovdje navodim samo malim dijelom pripadaju rukopisu a najvećim dijelom žurbi oko tiskanja i korektura.

Sve ću ih grupirati prema stranicama i slijedu bibliografskih jedinica.

strana

- 233, u popisu časopisa SR Srbije, br. 15, Beograd ispravi u: Novi Sad.
233, u popisu časopisa SR Slovenije, br. 4, Slavistička ispravi u: Slavistična.
236, jedinica kl, 7. r. odozgor, Mihajević ispravi u: Mihojević.
236, jedinica 2, 20. r. odozgor, Kovač ispravi u: Kovač.
236, jedinica 2, 24. r. odozgor, Stepan ispravi u: Stjepan (isto i na str. 294, 5 r. odozgor).
237, jedinica 5, Vunić ispravi u: Vunić (isto i na str. 290, drugi stupac, 1. r. odozdol).
237, jedinica 7, Manifest ispravi u: Manifesti.
239, jedinica 12, 12. r. odozgor, 16 stoljeća ispravi u: 16 do 18 stoljeća.
239, jedinica 12, 14. r. odozgor, 322 ispravi u: 324.
239, jedinica 12, 18. r. odozgor podcrtaj.
239, jedinica 12, 13. r. odozdol podcrtaj.
239, jedinica 12, 18. r. odozgor stavi točku iza 16.
239, jedinica 12, 13. r. odozdol stavi točku iza 17.
240, jedinica 12, 3. r. odozgor podcrtaj.
240, jedinica 12, 10. r. odozgor podcrtaj.
240, jedinica 12, 13. r. odozgor, Jambrešić ispravi u: Jambrešić.
240, jedinica 12, 19. r. odozgor, Hilarion ispravi u: Hilarion (isto i na str. 292, prvi stupac, 10. r. odozgor).
240, jedinica 12, 2. r. odozdol podcrtaj.
240, jedinica 12, 8. r. odozdol podcrtaj.
240, jedinica 12, 8. r. odozdol, iza Bosni stavi zarez i br. 292.
240, jedinica 12, 12. r. odozdol, Malevac ispravi u: Maljevac; Petar ispravi u: pater (isto i na stranicama: 292, drugi stupac, 2. r. odozgor; 293, prvi stupac, 3. r. odozgor).
241, jedinica 14, »Bogdala« ispravi u: »Bagdala«.
242, jedinica 16, Đermati ispravi u: Đarmati (isto i u jedinici 683 i na str. 291, drugi stupac, 4. r. odozdol).
243, jedinica 20, Muhsin ispravi u: Muhsin.
243, jedinica 20, Čatić ispravi u: Čatić.
243, jedinica 24, zvonova ispravi u: zvonara.
243, jedinica 27, Prdgovor ispravi u: Predgovor.
244, jedinica 30, slavista društva ispravi u: slavističkih društava.
244, jedinica 40, Stepan ispravi u: Stjepan.
244, jedinica 41, latinisti. Pet ispravi u: latinisti. I. Pet. (isto i u jedinici 109).

- 244, jedinica 42, Kozičić ispravi u: Kožičić.
245, jedinica 47, Šižgović ispravi u: Šižgorić (isto i na str. 294, prvi stupac, 8. r. odozdol).
245, jedinica 47, Sidgoveus ispravi u: Sigoreus.
245, jedinica 48, Mathias ispravi u: Matthias.
245, jedinica 49, briši Uloga latinskog jezika u Hrvata, umjesto toga stavi: Temeljne značajke hrvatskog latinizma (isto i u jedinici 117).
246, jedinica 67, Izabrane ispravi u: Sabrane.
246, jedinica 79, Djamić ispravi u: Đamić (isto i na str. 387, drugi stupac, 9. r. odozdol).
248, jedinica 106, Vlado ispravi u: Vladislav (isto i na str. 292. drugi stupac, 20. r. odozdol).
249, jedinica 119, Beograd ispravi u: Zagreb.
250, jedinica 138, prakseologijo ispravi u: prakseologiju.
253, jedinica 200, Mažihadić ispravi u: Mažibradić.
254, jedinica 211, hipohondrijakuša ispravi u: Hipohondrijakuša.
254, jedinica 215, Marović ispravi u: Morović (isto i u jedinicama 393, 394).
255, jedinica 234, Ščrlačića ispravi u: Ščrbačića.
256, jedinica 254, Horvatić ispravi u: Hrvatić.
256, jedinica 259, Karaman ispravi u: Koroman (isto i na str. 288, drugi stupac, 20. r. odozgor).
258, jedinica 297, Karlovački ispravi u: »Svjetlo«. Karlovački.
258, jedinica 301, Erad ispravi u: Esad (isto i na str. 387, drugi stupac, 16. r. odozdol).
259, jedinica 314, Francusko ispravi u: Francuske.
259, jedinica 318, Marjan ispravi u: Marijan.
259, jedinica 321, Pavić ispravi u: Pavičić (isto i na str. 290, prvi stupac, 16. r. odozdol).
261, jedinica 350, Zvae ispravi u: Zvane.
261, jedinica 359, Krleža ispravi u: Krležas.
261, jedinica 348, Čahajac ispravi u: Čabrajec
263, jedinica 384, očenašeka« ispravi u: Očenašeka.
263, jedinica 387, Kumudija ispravi u: Kudumija (isto i na str. 288, drugi stupac, 9. r. odozdol).
264, jedinica 408, Luka ispravi u: Luko (isto i u jedinicama 639, 764. te na str. 293, prvi stupac, 7. r. odozgor).
268, jedinica 482, Palaće ispravi u: Palače.
268, jedinica 495, Franjo ispravi u: Frano.
269, jedinica 512, »Upravne ispravi u: »Uspravne.
272, jedinica 561, Ama Romana ispravi u: Alma Roma.
277, jedinica 628, Grahor ispravi u: Grabar (i na str. 292, prvi stupac, 20. r. odozgor).
279, jedinica 665, Ratković ispravi u: Rotković (isto i na str. 290, prvi stupac, 14. r. odozgor).
281, jedinica 699, do »Tassa« ispravi u: do Tassa«.
281, jedinica 699, Frane ispravi u: Frano.
287, drugi stupac, 6. r. odozgor, Branimir ispravi u: Branislav.
287, drugi stupac, Čahajec ispravi u: Čabrajec
287, drugi stupac, 9. r. odozgor, Zoltan ispravi u: Zoltán.

strana

- 288, prvi stupac, 3. r. odozdol, Iwoszkiewicz ispravi u: Iwaszkiewicz.
288, drugi stupac, 7. r. odozgor, Jermrić ispravi u: Jemrić.
288, drugi stupac, 13. r. odozgor, Jutrović ispravi u: Jutronić.
288, drugi stupac, 2. r. odozdol, Lipovčan ispravi u: Lipovčan.
291, drugi stupac, 8. r. odozgor, Žmegač ispravi u: Žmegač.
291, prvi stupac, 24. r. odozgor, Josip ispravi u: Juraj.
292, prvi stupac, 11. r. odozdol, Anton ispravi u: Antun.
292, prvi stupac, 7. r. odozdol, Jelčić ispravi u: Jeličić.
292, drugi stupac, 16. r. odozdol, Marija ispravi u: Marijan.
293, prvi stupac, 14. r. odozgor, H. ispravi u: Hrvoje.
293, prvi stupac, 14. r. odozgor, Marović ispravi u: Morović.
293, prvi stupac, 8 r. odozgor, M. ispravi u: Martin.
294, prvi stupac, 13. r. odozdol, Antun ispravi u: August.
294, drugi stupac, 5. r. odozgor, Blaž ispravi u: Dragutin.
294, drugi stupac, 21. r. odozgor, Vlačić ispravi u: Vlačić.